

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

Дипломна робота магістра

з теми **ЕКСПРЕСЕМИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи Ukr1b-M18
спеціальності 014. Середня
освіта
(Українська мова і література)
Додаткової спеціальності
Мова і література
(англійська)
Юшко Юлія Тарасівна
Керівник: д.ф.н., проф.
Марчук Л.М.
Рецензент: к.ф.н., доц.
Галайбіда О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ПОНЯТТЯ ГЕНДЕРУ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ.....	8
1.1. Лінгвокультурний аспект дослідження гендеру.....	8
1.2. Гендерна тенденція в творчій манері М.Матіос та О.Забужко.....	15
РОЗДІЛ II. ЕКСПРЕСИВНА ЛЕКСИКА ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИРАЖЕННЯ СТАНУ ЛЮДИНИ.....	27
2.1. Проблема фіксації експресивної лексики в словниках.....	27
2.2. Класифікаційні характеристики експресем.....	39
РОЗДІЛ III. СТИЛІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕКСТУ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ.....	72
3.1. Маркована лексика у творчій манері сучасних авторок.....	72
3.2. Мова романів О. Забужко «Польові дослідження...» та М. Матіос «Солодка Даруся».....	75
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97

Вступ

Світова наукова думка на межі другого – третього тисячоліть характеризується появою нових напрямків наукових досліджень, переосмисленням, здавалося б, ustalених теорій і переоцінок звичних соціальних, політичних, повсякденних практик. Нові проблеми, суперечності, альтернативи, типи інтелектуальної діяльності потребують культури порушення питань, спираючись на попередні наукові традиції і вміння зосередити думку на проблемах нової епохи, часу, країни. Перед гуманітарною наукою постали історичні завдання: по-новому осмислити соціальні реалії переломних епох, погляди на світ і справедливість його організації, віднайти людські ресурси, потенційні можливості й межі перебудови ustalених суспільних відносин, переозначити їх перспективу. Ці завдання зумовлені необхідністю оновити й реформувати національні суспільства та світову спільноту, дотримання гуманістичних і демократичних принципів соціального життя; зосередити увагу на особистості, її становищі і статусі, а також на її значенні в забезпеченні подальшого поступу людства та його стійкого розвитку; усвідомити, що керування сучасними соціальними процесами потребує не розрізнених ідей, а нової комплексної системи знань, що містить і соціо-статевий складник.

Сучасний етап у розвитку лінгвістичної науки характеризується докорінною зміною базисної наукової парадигми, поворотом до розгляду мовних явищ під антропоцентричним кутом зору.

Творчість Оксани Забужко та Марії Матіос останнім часом зацікавила багатьох літературознавців і мовознавців. Сучасна українська письменниця О. Забужко народилася в м. Луцьку в II половині XX ст. Літературний дебют відбувся ще у дитинстві. Закінчила філософський факультет Київського національного університету, у 1987 році захистила дисертацію «Естетична природа лірики як роду мистецтва».

Дисертація була однією з перших спроб зрозуміти, що існують два принципово відмінні типи мистецького світовідчуття (і не тільки в літературі) – ліричний, «внутрішній», і епічний, «зовнішній»: перший – жіночий, другий – чоловічий.

Завдячує своїй славі Оксана Забужко роману «Польові дослідження з українського сексу». Ось її роздуми про успіх: *«Опублікований він у Києві 1996-року, і цілий рік виявився з мого життя майже цілком викресленим – понад сімдесят інтерв'ю в пресі й на телебаченні, ще більше рецензій, сотні листів, дзвінків і просто відгуків (обурених, презирливих, вдячних, захоплених...), якісь переговори з зарубіжними перекладачами, якісь пропозиції від кіно- й театральних режисерів, словом, уся та суєта, яку чомусь прийнято вважати письменницьким успіхом, понад рік розгойдувала мною, як ураган деревом, і навчила, здається (сподіваюся!), зневажати славу яко чистий деструктивний чинник для всякої, живої душею людини»* [45, с.235].

Марія Матіос народилася у селі Розтоки на Буковині. Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка 2005 року (за роман «Солодка Даруся»). За освітою – філолог. Живе і працює у Києві. Автор багатьох книг поезії та прози. Остання з них – «Букова земля» (2019) [85]. Член Національної спілки письменників України і Асоціації українських письменників. Критики «охрестили» Марію Матіос «чортиком, що вискочив із табакерки» і «гранд-дамою української літератури».

Магістерська робота присвячена аналізу лексики сучасного фемінізму в повістях та оповіданнях О. Забужко та М. Матіос. Зазначена лексика є базовою для нового лінгвістичного напрямку на пострадянському просторі, одночасно вона має експресивне та оцінне забарвлення. Гендерні дослідження започатковано у 70-х роках ХХ століття британськими та американськими лінгвістами, це насамперед С. Беннет. А. Годдард, Л. Паттерсон, Дж. Міллс, Д. Спендер, Дж. Уїлліамс та ін. Протягом останніх років гендерна проблематика активно досліджується у вітчизняному

(О. Л. Бессонова, Г. Ю. Богданович, Л. М. Сінельнікова, О. М.Холод, А. Г. Шиліна та ін.) і російському (Г. М. Абреїмова, О. І. Горошко, А. В.Кириліна, І. Г. Ольшанський та ін.) мовознавстві.

Актуальність роботи зумовлюється загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на інтеграцію лінгвокультурологічного підходу, необхідністю більш детального та глибокого опису гендерно маркованої лексики, яка є унікальним фрагментом мовної картини світу в плані семантичного наповнення та культурологічного значення.

Обрана проблематика в лінгвістиці на сьогодні є ще досить недостатньо дослідженим явищем, і гендерні ознаки мовної картини світу не завжди є очевидними, проте перехід мовознавства до нової наукової парадигми, для якої визначальним є людський чинник і особистість мовця як такого, зобов'язує мовознавців розширювати свої погляди на поліфункційність засобів мови у світлі гендерного феномена.

Мета магістерського дослідження полягає у тому щоб показати опис гендерно маркованої лексики як певного соціолекта , який є якоюсь мірою ознакою протесту – бажання розірвати зв'язки з традицією і, таким чином, виразити своє нове світосприйняття, яке проявляється у мовних засобах прозового доробку сучасних прозаїків.

«Фемінізм» у ССУМі трактується як «жіночий рух за повне зрівняння жінок у правах з чоловіками» [110,10, 1318]. Отже, аналізуючи лексику опису чоловіків і жінок та набування лексично маркованими одиницями спільних ознак, можемо робити висновки і щодо вказівок на певний феміністичний рух і в сучасних жіночих літературних творах.

Указана мета зумовлює постановку та поетапне розв'язання таких конкретних завдань:

- 1) виділення та аналіз базових понять дослідження; гендер в українській культурі;
- 2) визначення принципів структурування гендерно маркованої лексики;

3) визначення гендерної тенденції в творчій манері М. Матіос та О.Забужко;

4) здійснення класифікаційного характеру експресем у прозовому доробку М. Матіос та О. Забужко.

Об'єктом дослідження став лексичний простір власне прозових текстів О. Забужко та М. Матіос.

Предметом дослідження є експресивна лексика у прозовому доробку М.Матіос та О.Забужко.

Практична цінність дипломної роботи визначається тим, що зібраний матеріал дасть характеристику експресивної лексики сучасної української мови, а саме такої лексики як ознаки стилю М. Матіос О. Забужко.

Матеріали і результати дослідження можуть бути використані на заняттях із «Лексикології», «Стилістики», «Лінгвістичного аналізу художнього тексту», також на уроках з української мови у закладах середньої освіти.

Методологічну основу роботи склали традиційні і сучасні підходи до вивчення мовних явищ. У роботі використано принцип історизму, естетичний метод, метод суцільної вибірки матеріалу.

Апробація роботи. Роботу заслухано і обговорено на засіданні кафедри української мови (листопад 2019), а також на студентській науковій конференції, яка відбулася у квітні 2018 року, з теми магістерської роботи дві статті подано до друку.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури.

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми, визначається об'єкт і предмет дослідження, формулюється мета й основні завдання, визначаються методи й матеріал дослідження, розкривається наукова новизна, теоретичне та практичне значення роботи, подаються відомості про апробацію роботи.

У **розділі I «Поняття гендеру в українській культурі»** твердимо, що під час дослідження нових стратегій світового регулювання соціо-статевих

відносин у науці виникає термін *гендер* та започатковуються гендерні дослідження.

У розділі II «**Експресивна лексика як засіб психологічного вираження стану людини**» описуємо та класифікуємо експресивну марковану лексику із гендерного аспекту, а також зазначаємо, яка лексика найбільш характерна мові сучасних прозаїків.

У розділі III «**Стилістична організація тексту жіночої прози**» описуємо стилістичні фігури та аналізуємо художні тексти.

У **висновках** перелічуємо основні мовні засоби, гендерно марковані лексеми та експресивні у творчості репрезентованих письменниць.

Завершує роботу список використаних джерел.

Висновки

Для позначення нових стратегій світового регулювання соціо-статевих відносин у суспільних науках виник термін «гендер» та започаткувалися гендерні дослідження. Вони мали на меті аналізувати відносини між жінкою та чоловіком, визначити їхні характеристики через спільне і відмінне, розкривати ролі статей, конструктів фемінності та маскулінності тощо.

Результатом гендерних досліджень як окремого наукового напрямку у діяльності широкого кола науковців з різних галузей знань стало створення сучасної гендерної теорії.

«Жіночі дослідження» засадничо відрізнялися від тих досліджень про жінок, що фігурували, в інтелектуальній традиції, зокрема у вітчизняній. Традиційні дослідження про жінок не враховували владних відносин «панування / підкорення» в системі стосунків «жінка / чоловік» та не аналізували владних співвідношень у певній культурі, пов'язаних зі статтю. Жіночі дослідження стали джерелом і створили теоретичну базу для виникнення власне гендерних досліджень, які ведуть початок від 70-х років ХХ століття. Жіночі дослідження все більше переростають у гендерні, які активно поширюються протягом 80-их та 90-их років, стаючи все більш багатоаспектними та активно залучаючи проблематику методи різних дисциплінарних галузей соціо-гуманітарних наук.

Гендерні дослідження не тотожні теорії фемінізму. Остання, як система загальних поглядів, що дають змогу описати, розкрити й пояснити соціальний досвід людей, зосереджена на «жінці» як своєму об'єкті, її ролі та значущості. Головними аспектами фемінізму як теорії є: жінка як основний об'єкт вивчення соціального життя у певній історичній ситуації; жінка як суб'єкт у соціальному світі; фемінізм як критичне ставлення до соціальних реалій з жіночої позиції та в її інтересах, а отже, і в інтересах людства.

Гендерна теорія вивчає соціальне життя обох статей, їхню поведінку, характеристики, спільне й відмінне між ними, соціальні взаємовідносини статей, розглядаючи світ порівняльно з позиції обох соціо-статевих груп. У

творах М. Матіос та О.Забужко розглянуті ролі, чоловіків і жінок у житті, їх долі, засобами мовлення є здебільшого згрубілими для чоловіків і лагідними жінок щодо чоловіків.

Проаналізувавши тексти творів Марії Матіос можемо сказати, що Марія Матіос користується діалектними словами з метою наближення до реальних подій, передання емоцій героїв, ставлення до них авторки.

Отже, головною ознакою локальних лексичних одиниць діалектів цього типу є те, що вони називають такі реалії чи поняття, які не входять у загальнонародний вжиток, а тому не мають відповідників у літературній мові та частині інших говорів. Вивчення непротиставних діалектизмів має певне значення для пізнання складу лексики якогось говору чи діалектів, але для визначення взаємовідносин місцевих діалектів між собою, їх специфіки в галузі лексики значно більше значення мають протиставні одиниці.

Серед протиставних діалектних відмінностей у лексиці на окрему увагу заслуговують семантичні діалектизми. Вони полягають у тому, що слова, які звучать однаково в різних говірках чи говорах мають відмінні значення. Так, наприклад, у буковинських говірках відоме слово **будити**, яке означає «вудити (м'ясо)». В інших українських говірках і літературній мові це слово з таким значенням не вживається, хоч тут є слово тієї ж етимології, але з іншим значенням («переривати, припинити чий-небудь сон» і переносно «збуджувати, спонукати до діяльності»).

У складі діалектної лексики з погляду її походження можна виділити архаїзми, локалізми і запозичення з інших мов або стилізацію під них.

У системі стилістичних мовних засобів, що використовуються українськими майстрами художнього слова для експресивного вираження зображуваних явищ об'єктивної дійсності, традиційним є стилістичні фігури та тропи.

Жінка-красуня зображена за допомогою порівнянь із сонечком, медовою грушею тощо.

Образ дівчини, скривдженої долею і людьми, авторка передає через

евфемізм **солодка**.

Образність у зображенні портретів жінок передається М. Матіос та О.Забужко через використання емоційних суфіксів: *бідашко / солодашко, чудна та дивна, солодка* тощо, *Матронка, Даруся, Михайлюню*. Характерною для письменниці є також заміна префіксів, з метою частково змінити конотацію слова на доречнішу в конкретно відтворюваній ситуації: «підростаючі» – «доростаючі».

Використання великої кількості антропонімів, свідчить про прихильне ставлення, любов авторки до героїв.

У сучасному словотворі знаходимо слова, на які припадає більша частина емоційних станів людини і які є експресивними моделями. Фонд експресивних засобів мови активно поповнюється під впливом розмовної, просторічної і жаргонної сфери слововжитку, що не оминули сучасні прозаїки. Використовуючи моделі, що вже існують у мові, бачимо суфікси, за якими закріпилися негативні оцінні значення.

У системі стилістичних мовних засобів, що використовуються українськими майстрами художнього слова для експресивного увиразнення зображуваних явищ об'єктивної дійсності, традиційний, а тому чи не найпоширеніший повтор. У прозі М. Матіос ці конструкції вживаються для розкриття глибоких психологічних колізій, а також для зображення стану природи, яке увиразнює душевний стан персонажів.

Як фонологічна категорія експресивність проявляється в інтонації.

Серед найуживаніших в М. Матіос зустрічається емфаза, емоційна, схвильована побудова ліричного мовлення. Розділові знаки лише умовно передають особливості експресивного синтаксису.

Риторичне запитання – одна з найпоширеніших стилістичних фігур, що характеризуються особливою яскравістю і різноманіттям емоційно-експресивних відтінків. Риторичні питання містять емфатичне ствердження або заперечення, оформлене у вигляді питання, яке не потребує відповіді.

Маючи однакове зовнішнє оформлення зі звичайним питальним

реченням, риторичне питання відрізняється яскравою окличною інтонацією, тому не випадково автори деколи в кінці риторичних питань ставлять знак оклику або два знака – оклику і питання.

Прикладом еспресивного синтаксису також є явище парцеляції в романі М. Матіос «Солодка Даруся».

Парцеляція виконує кілька стилістичних функцій: функціонує в описах для зображення обставин дії, актуалізації окремих обставин; для передачі емоційно-психічного стану персонажа; для конкретизації змісту базової частини: для ритмізації прози, створення у читача.

Використання авторських неологізмів в О.Забужко є своєрідним поєднанням цілих фраз у одне слово за допомогою дефісів, або просто створення складних слів: *болісно / жаждиво, любовно / чуло*.

Велику роль відіграють іншомовно запозичені слова: *джус, гай, муж*. Деякі поняття О.Забужко не перекладає з англійської мови для передачі колориту.

Щодо синтаксичних конструкцій, то найефективніше емоції передаються складним реченням з однорідною супідрядністю.

Зменшено-пестливі слова, надають тексту тонкої вишуканої жіночності(золотце, манюня).

До різноманітності лексики О.Забужко можна також віднести метафори.

Список використаних джерел

1. Агеева В.П. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації: монографія. 2-ге вид. стереотип. Київ: Либідь, 2001. 264с.
2. Анисимов С. В. Опыт экспериментального определения значений слов-наименований людей по профессии. *Аспекты лексического значения*. Воронеж, 1982. С.62-66.
3. Арутюнова Н. Теория метафоры. Москва, 1999. 529 с.
4. Балахонова Л. И. К вопросу о статусе просторечной и диалектной лексики. *Вопросы языкознания*. 1982. № 3. С. 104-110.
5. Балли Ш. Язык и жизнь. Москва, 2018. 230 с.
6. Бацевич Ф. С., Космеда Т. А. Очерки по функциональной лингвистике. Львов, 1997. 392 с.
7. Беликов В. И., Крысин Л. П. Социолингвистика. Москва, 2001. 315 с.
8. Белоусова А. Мужчины приобрели женские черты. *Сегодня*. 29.04.06, С.2.
9. Бельчиков Ю. А. Вопросы соотношения разговорной и книжной лексики в русском литературном языке второй половины XIX столетия. Москва, 1974. 248 с.
10. Бельчиков Ю. А. Лексическая стилистика. Москва: Русс, язык, 1988. 159 с.
11. Бибики С. Діалектне слово у словнику і в тексті. *Семантика мови і тексту*: Зб. ст. VIII Міжнар. конф. Ів.-Франківськ: Плай, 2003. С. 46-50.
12. Білоусенко П. І. З історії творення іменників з модифікаційним словотвірним значенням чоловічої статі. *Актуальні проблеми словотвору української мови: матеріали наукових читань, присвячені пам'яті професора Івана Ковалика*. Тернопіль, 1993. С.41-45.
13. Богин Г. И. Модель языковой личности в ее отношении к

разновидностям текстов: автор. дисс... д.ф.н.: 10.02.01. Ленинград, 1984. 31 с.

14. Бойків І., Ізюмов О., Калишевський Г., Трохименко М. Словник чужомовних слів (Репринт з 2-го переробленого видання 1995 р., здійсненого у Нью-Йорку. Вперше виданий у Харкові 1932 р.). Київ, 1996. 251 с.

15. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика в словнику, мові та мовленні: навч. посіб. Ніжин: Ред.-вид. відділ НДПУ ім. М. Гоголя, 2002. 217 с.

16. Бойко Н.І. Експресивна лексика та її лексикографічна інтерпретація. *Дивослово*. 2000. № 7. С.19-23.

17. Бойко Н.І. Типи лексичної експресивності в українській літературній мові. *Мовознавство*. 2002. № 2 – 3, С.10 – 21.

18. Бондалетов В. Д. Динамика личных имен в XX в. Личные имена в прошлом, настоящем, будущем. Москва, 1970. С.99-100.

19. Бондаренко О. С. Концепти «чоловік» і «жінка» в українській та англійських мовних картинах світу: автореферат дис. ... канд. філолог, наук: 10,02.01; 10.02.04. Донецьк, 2005. 17с.

20. Васильева Л. Хрестоматия по курсу «Основы гендерных исследований». Москва: МЦГИ, 2000. 437 с.

21. Ващенко В. С. Українська лексикологія. Семантико-стилістична типологія слів. Дніпропетровськ: ДДУ, 1979. 127 с.

22. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440с.

23. Воронина О. А. Введение в гендерные исследования. *Материалы Первой Российской летней школы по женским и гендерным исследованиям «Валдай-96»*. Москва: МЦГИ, 1997. С. 19 – 27.

24. Вульфсон Р. Е. Эмоционально-оценочная лексика и контекст. *Русс. яз. в школе*. 1991. №4. С.33-35.

25. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища шк., 1985. 361с.

26. Гендер і культура: зб. ст. (Упоряд. В. Агеєва, С. Оксамитна). Київ: Факт, 2001. 224с.
27. Глузман Семен. Двадцять днів у камері з Василем Стусом. Цит. за: «Знак нескінченності». Київ, 2002. С.10.
28. Гриценко П. Ю. Діалектизм. Українська мова: енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.46-147.
29. Гутковський В. Анотація. Матіос М. Солodka Даруся. Львів, 2005. С.4.
30. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Сучасний жаргон й сучасне розмовне мовлення. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія»*. Т. 20. Філологічні науки. Київ, 2002. С.15.
31. Дудик П. С Розмовний стиль сучасної української літературної мови (до питання про зміст поняття). *Мовознавство*. 1971. № 5. С.3 – 12.
32. Єрмоленко С. Я. Експресивність. Українська мова: енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.170 – 171.
33. Єрмоленко С. Я. Історія української літературної мови. Українська мова: енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.232 – 235.
34. Єрмоленко С. Я. Літературні тексти як мовно-естетичні знаки національної культури . Літературна мова у просторі національної культури Відп. ред Л. І. Шевченко. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. С.58-74.
35. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ: Довіра, 1999.
36. Єрмоленко С. Я. Розмовна лексика. Українська мова: енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О.

(співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.560.

37. Єрмоленко С. Я. Стилізація. Українська мова: енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.648 – 649.

38. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 222 с.

39. Єрмоленко С. Я., Гримич Г. М. Народно-розмовна традиція в літературно-художньому мовленні (на матеріалі сучасної української прози). *Питання мовної культури*. 1968. Вип. 2. С.14 – 32.

40. Жаркова Л. П. Емоційно-оцінні назви осіб у системі художньо-зображальних засобів мови. *Мовознавство*. 1970. № 2. С.76 – 80.

41. Жаркова Л. П. Емоційно-оцінні назви осіб у сучасній українській мові. *Лексикологія та лексикографія*. Вип. III. Київ, 1969. С.78 – 88.

42. Жінка як текст: Емма Андіївська, Соломія Павличко, Оксана Забужко: фрагменти творчості і контексти. Упоряд. Л. Таран. Київ: Факт, 2002. 208с.

43. Забужко О. С. Жінка-автор у колоніальній культурі. *Хроніки від Фортінбраса*. К.: Факт, 1999.

44. Забужко О. С. Репортаж із 2000-го року: зб. статей. Київ: Факт, 2001. 96 с.

45. Забужко О. С. Сестро, сестро: Повісті та оповідання. Київ: Факт, 2004. 240с.

46. Забужко О. С. Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстка 90-х. – Київ: Факт, 1999. С. 185.

47. Загнитко А. А. Соотношение формально-грамматического и семантического содержания в категории рода имен существительных (на материале совр. укр. лит. яз.): автореф. дис. ...канд. филол. наук: 10.02.02.

Київ, 1987. 16 с.

48. Зборовська Н., Ільницька М. Феміністичні роздуми. На карнавалі мертвих поцілунків. Львов: Літопис, 1999. 189 с.

49. Їжакевич Г. П. Русизм. Українська мова: енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.565.

50. Кирилина А. В. Гендер: лингвистические аспекты. Москва, 1999. 180с.

51. Кирилина А. В. Гендерные аспекты массовой коммуникации. *Гендер как интрига познания*. Москва, 2000. С.72.

52. Клименко А. П., Титова Л. Н. Направленные ассоциативные эксперименты. *Методы изучения лексики*. Москва, 1975. С.64 – 70.

53. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. Київ: Вища шк., 1978. 376с.

54. Коробчинська Л. А. Розмовна і просторічна лексика української мови та її ремаркування в словниках. *Лексикографічний бюлетень*. Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. Вип. ІХ. С.41 – 54.

55. Косач Ю. Веремія Солженіцинщини. *Вибране*. Київ, 1975. С.144.

56. Косенко В. Дискурс українського фемінізму в публіцистиці О. Забужко. *Стиль і текст*. Вип.5. Зб. наук, праць Київського національного унв. Інституту журналістики. Київ, 2004. С. 125 – 129.

57. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи: Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа. Москва, 1994. 322 с.

58. Коць Т. А. Функціонування синонімів у газетно-інформаційному стилі (на матеріалі газет 90-х років ХХ ст.). *Мовознавство*. 2001. № 5. С. 88 – 95.

59. Кочерган М. А. Мова як символ соціальної солідарності. *Мовознавство*. 2003. № 1. С. 3-11.

60. Кравець Л. В. Стилiстика української мови: практикум: навч.

посіб. Київ: Вища шк., 2004. 199с.

61. Куньч З. Й. Риторичний словник. Київ, 1997. 196 с.

62. Курс історії української літературної мови. За ред. І. К. Білодіда. Київ: Вид-во АН УРСР, 1958. Т. 1. 596с.; 1961. Т. 2. 416с.

63. Курс сучасної української літературної мови. За ред. Л. А. Булаховського. Т. 1. Київ: Рад. школа, 1951. 520с.

64. Кучерук О. Гендерні особливості спілкування в етикетних мовленнєвих ситуаціях. *Дивослово*. 2005. № 8. С.56-58.

65. Лагутіна А. В. Стилiстико-естетичні критерії добору слова. *Теоретичні проблеми лiнгвiстичної стилiстики*. Київ: Наук, думка, 1972. С.149 – 167.

66. Лагутіна А. В. Характер лексичної синоніміки сучасного усного літературно-побутового мовлення (співвідношення нейтральних і стилістично забарвлених синонімів). *Усне побутове літературне мовлення*. Київ: Наук, думка, 1970. С.46-53.

67. Лазарук М. Злетіти б слову, як орлу: Роздуми над першою книжкою Марії Матіос. *Молодий буковинець*. 1984. 26 лютого.

68. Левицкий В. В., Стернин И. А. Экспериментальные методы в семасиологии. Воронеж, 1989 . 192 с.

69. Левченко С. Н. Просторічний різновид розмовної лексики у сучасних російських і українських словниках. *Українське усне літературне мовлення*. Київ: Наук, думка, 1967. С.93 – 102.

70. Леся Українка. Зібр. тв.: у 12т. Київ: Наукова думка, 1979.

71. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва, 1990. 1123 с.

72. Масальський В. До питання про стилістичне застосування різних типів речень у сучасній українській літературній мові. *Мовознавство*. 1935. №6.

73. Масенко Л. Т. Нова українська літературна мова. Українська мова: енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М. (співголова),

Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.413-415.

74. Матвеева Т. В. Лексическая экспрессивность в языке. Свердловск: Изд-во Уральск, гос. ун-та, 1986. 91с.

75. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ: Наук, думка, 1990. 165с.

76. Матіос М. Життя коротке. Львів, 2001. 219 с.

77. Матіос М. Жіночий аркан. Із днів Марії. Львів, 2001. 108 с.

78. Матіос М. Містер і місіс Ю-ко в країні укрів. Львів, 2006. 136 с.

79. Матіос М. Млин мерців: Маленька повість. *Дніпро*. 1996. №5 – 6. С.53 – 70.

80. Матіос М. Нація. Львів, 2002. 206 с.

81. Матіос М. Письменники Буковини другої половини ХХ століття: Хрестоматія. Частина 2. 2-ге видання, доповнене. Упоряд. Б.І.Мельничук, М.І. Юрійчук. Чернівці, 2003. С. 310 – 319.

82. Матіос М. Солодка Даруся. Львів, 2005. 176 с.

83. Матіос М. Та не однаково мені: Чи знайдеться в Україні той, хто дасть «у пику» нахабам?! Літ. Україна. 2006. 16 лютого.

84. Матіос М. Щоденник страченої. Львів, 2005. 192 с.

85. Мацько Л. І. Стиль як основне поняття стилістики. Українське мовознавство. 1990. Вип. 17. С.29-35.

86. Мацько Л. І. та ін. Стилістика української мови: підручник. За ред. Л. І. Мацько. Київ: Вища шк., 2003. 462 с.

87. Основи теорії гендеру. Навч. посібник. Київ: Вид-во «К. І. С», 2004. 535с.

88. Павличко Д. Безодня, куди страшно заглянути (Матіос М. Солодка Даруся. Львів, 2004). *Літературна Україна*. 2005. Ч.2. 20 січня.

89. Павличко С. Виклик стереотипам: нові жіночі голоси в сучасній українській літературі. Київ Основи, 2002. 296 с.

90. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ:

Либідь, 1997. 169 с.

91. Павличко С. Фемінізм. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 322 с.
92. Павличко С. Чи потрібна українському літературознавству феміністична школа? *Слово і час*. 1991. № 6. С. 10 – 15.
93. Передрієнко В. А. Формування української літературної мови XVIII ст. на народній основі. Київ: Наук. думка, 1979. 143с.
94. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ: Наук. думка, 1976. 288 с.
95. Пилинський М. М. Розмовна лексика в писемних стилях сучасної української літературної мови. *Взаємодія усних і писемних стилів*. Київ: Наук. думка, 1982. С.28-67.
96. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: підручник. Київ: Либідь, 1992. 248с.
97. Потебня А. А. Мысль и язык. Київ: СИНТО, 1993. 191с.
98. Пригоровський В., 1993. «... Повинна бути сучасною» (О. Довженко про мову). *Українська мова та література в школі*. № 9. С.54 – 57.
99. Програма дослідження чоловічого та жіночого мовлення. *Мовознавство*, 1995. №2 – 3. С.54 – 57.
100. Пузиренко Я. В. Семантика суб'єктивного словесного опису агентивно-професійних назв чоловічого й жіночого роду. *Мовознавство*, 2003. №1. С.77 – 83.
101. Пустовіт Л. О., Клименко Н. Ф. Оказіоналізм. Українська мова: енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М.П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., вапр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. С.432 – 433.
102. Радевич-Винницький Ярослав. Етикет і культура спілкування. Львів, 2001. С.183.
103. Романенко О. Марія Матіос. Письменники Буковини другої

- половини ХХ століття: хрестоматія. Частина 2. 2-ге видання, доповнене. Упоряд. Б. І. Мельничук, М. І. Юрійчук. Чернівці, 2003. С.310-319.
104. Русанівський В. Мова в нашому житті. Київ, 1989. 109 с.
105. Сизоненко О. Уже вечоріє... : Замість рецензії на книгу Марії Матіос „Нація”. Голос України. 2002. 22 лютого. С.14.
106. Скорук І. Д. Характеристика чоловічого іменника м. Луцька в ХХ ст. Мовознавство. 1999. №2-3. С.35-42.
107. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: словник-довідник. Київ: Наук. думка, 1988. 310 с.
108. Словник синонімів української мови: В 2 т.: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та інші. Київ: Наук, думка, 1999-2000. Т.1. 1040 с. Т.2. 960с.
109. Словник сучасного українського сленгу. Харків: Фоліо, 2006. 350с.
110. Словник української мови в 11-ти томах. Київ. 1070 – 1980.
111. Сорока В. Сленг у творах Оксани Забужко та Ю. Андруховича. «УМЛ» 1999. №.4 С. 5 – 6.
112. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. Київ: Критика, 2003. 336 с.
113. Ставицька Л. Мова і стаття. *Критика*. 2003. № 6 (68). С. 29 – 34.
114. Стешин І. О. Художнє втілення феміністичної ідеї в найновітнішій британській і українській прозі (А. Картер, О. Забужко): автореф... канд. філол. Наук: 10.02.04. Тернопіль, 2003. 19 с.
115. Струганець Л. В. Взаємодія літературної мови й діалектів на лексико-семантичному рівні. *Система і структура східнослов'янських мов*: зб. наук. праць. Київ: Знання, 2002. С.231 – 238.
116. Сучасна українська літературна мова: за ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища шк., 1997. 493с.
117. Тараненко О. О. Новий словник української мови (концепція і принципи укладання словника). Кам'янець-Подільський, 1996. 171 с.
118. Тараненко О. О. Просторіччя. *Українська мова. Енциклопедія*.

Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.536 – 537.

119. Тараненко О. О. Суржик. *Українська мова. Енциклопедія* / Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С.665 – 668.

120. Тарасюк Г. Паралельні світи жіночої прози. *Літературна Україна*. 2002. 15 грудня. 2002. С.8.

121. Тебешевська Т. Художні особливості «Щоденника страченої» Марії Матіос. *Слово і час*. 2006. № 2. С.54 – 63.

122. Ткаченко О. О. Про співвіднесення стилістичних синонімів із стилями тексту. *Семантико-стилістична будова тексту та функціонування одиниць різних мовних рівнів*. Темат. зб. наук. праць. Київ: КДЛУ, 1995. С.73 – 76.

123. Товстенко В. Р. Просторіччя в українській мові як структурно-функціональне явище. Київ: Інститут української мови НАН України, 2003. 278 с.

124. Українська мова. Енциклопедія. Київ, 2000. 789 с.

125. Українка Леся. Листи: 1903 – 1913. Київ, 2018. 736 с.

126. Чабаненко В. А. Норми словотворення і мовна експресія. *Мовознавство*. 1980. № 2. С.13 – 20.

127. Чабаненко В. А. Стилістика експресивних засобів української мови. Частина I: навч. посіб. Запоріжжя: ЗДУ, 1993. 216 с.

128. Чабаненко В. А. Засоби експресивного волевиявлення в українській мові. *Мовознавство*, 1983, № 3, С. 35-41.

129. Шевельов Юрій. Внесок Галичини у формування української літературної мови. Київ, 2003. 23 с.

130. Шевельов Юрій. Двомовність і вульгаризми. *Видатний філолог сучасності* (Наукові виклади на честь 85-ліття Юрія Шевельова). Харків,

1996. С.11.

131. Якубовська М. Міфологія буття українства у прозі Марії Матіос. (Літературний портрет Марії Матіос). Львів, 2005. 205 с.

132. Kolodny A. Dancing Throudht The Minefield. The New Feminist Criticism. London, Vigarro Press, 1993.

133. Showalter E. A Literacy of their wn: British Women Novelists from Bronte to Lessing. Pricetion, 1977.

134. Showalter E. Sexual Anarhy. Gender and Culture at the Fin de Siecle. London, Vigarro Press, 1996.

135. www.zabuzhko.com / Офіційний сайт Оксани Забужко.